

OPBOUW

WEEKBLAD TOT OPBOUW VAN HET GEREFORMEERDE LEVEN

uitgave van de gereformeerde persvereniging „opbouw”

God in de historie (II)

Ezechiël aan de Kebar: God, de Sterke is vrij en onoverwinnelijk ... Ez. 1 : 28b.

Een eigenaardig hoofdstuk, dit Ez. 1. Wat moeten we ermee? Wat wil dit gedeelte van de bijbel ons vandaag zeggen?

Voordat we op die vragen een antwoord pogen te geven, moeten we eerst iets weten van de tijd, waarin Ezechiël optrad.

Dat was aan het eind van Juda's volksbestaan: Vlak vóór, ja gedeeltelijk reeds in de ballingschap. De koning van Babel, Nebukadnezar, was in 597 v. Chr. voor de eerste keer naar Jerusalem gekomen. Hij had de toenmalige koning Jojachin afgezet en hem, met ettelijke duizenden Joden, de upper-ten van het volk, met zich mee gevoerd naar Babel. In Jerusalem had hij Zedekia op de troon van David geplaatst en hem de eed van trouw afgenomen.

Het volk van de Here was dus in twee gedeelten gesplitst: De meesten woonden nog in Juda, over hen regeerde Zedekia; en in Babel vertoefden Jojachin met de voornaamsten van het volk, onder wie: Daniël, diens vrienden en de priester Ezechiël. Terwijl bij het in Juda achtergebleven volk Jeremia reeds lang als profeet werkzaam was, wordt in Ez. 1 deze priester te Babel tot profeet geroepen.

We trekken even de lijn door en laten u de afloop van de historie horen: Elf jaar later pleegde Zedekia opstand tegen de koning van Babel. Toen kwam deze voor de tweede keer naar Jerusalem (586 v. Chr.), verwoestte stad en tempel en nam de hele bevolking mee naar Babel.

Ezechiël — wiens naam betekent: de Here is sterk — leefde dus in een bewogen tijd. Een tijd van afbraak. Een afbraak, die door zou gaan en die aan heel het volk van de Here zijn land, stad en tempel zou ontnemen. Hoezeer werd in deze tijd het geloof in de God van de vaders angevochten! Omdat van Zijn heerschappij steeds minder werd gezien. Ogenschijnlijk zou men meer en meer gaan zien, dat de goden van Babel sterker waren dan Israëls God. Zo waardeerde men de dingen immers: Wanneer een volk door een ander volk was overwonnen, dan betekende dit, dat de god van de overwinnaar sterker was dan de god van het overwonnen volk.

Welnu: Babels god was de "macht", het militaire potentieel. Habakuk deelt mee, dat de "kracht zijn god is" (Hab. 1 : 11). Daartegenover betekende Jahweh niets.

Zeker: Op dit moment hadden de goden van Babel de God van Israël nog niet verslagen. De Joden in Juda hielden de moed erin, ze waren optimistisch. Ze roemden in hun verworvenheden: "Des Heren tempel, des Heren tempel, des Heren tempel zijn deze!" Ze meenden daarom ook, dat God wel spoedig aan de macht van Babel een eind zou maken en dat hun familie in Babel, de bal-

lingen, weldra wel uit de "concentratiekampen" zou terugkeren.

Maar Jeremia in Jerusalem gaf hun wat anders te verstaan. En Ezechiël zou het in Babel ook doen.

Op zekere dag, terwijl hij zich bij de ballingen in het "concentratiekamp" aan de Kebar bevindt, krijgt hij een eigenaardige ontmoeting: De hemel wordt geopend en Ezechiël ontvangt gezichten van Godswege. Dat was, schrijft hij, in het dertigste jaar. We zullen hier wel moeten denken aan zijn dertigste levensjaar, het jaar, waarin hij, de priester, in zijn ambt zou moeten worden bevestigd. Maar Ezechiël is reeds als priester geëmeriteerd, voordat hij aan de priesterwijding toekomt. Hij woont ver van de tempel, in het heidense onreine Babel, al vijf jaar.

Toch is hij evenmin als de andere ballingen voor Gods werk uitgeschakeld. God zoekt hen op. Ezechiël krijgt een ontmoeting met "het voorkomen van de verschijning van de heerlijkheid des Heren."

Ineens ziet Ezechiël een stormwind uit het noorden komen, een zware wolk met flikkerend vuur en omgeven door een glans.

Dit verschijnsel komt uit het noorden, de weg af, die de ballingen naar Babel gelopen waren, de weg, die voert naar Juda, naar huis. Dit verschijnsel komt dus "van huis". 't Is een herinnering aan "vroeger".

Aan de wolk en vuurkolom uit de woestijntijd, aan de glorieuze neerdaling van de Here op de Horeb, toen de berg laaide van vuur tot in het hart des hemels — duisternis, wolken en donkerheid" (Deut. 4 : 11).

Even later, wanneer het verschijnsel naderbij gekomen is, ontwaart Ezechiël wat zich in deze wolk bevindt: Gods troonwagen, "de helicopter van Zijn heerlijkheid". Besspannen met vier engelen, vier cherubs, bewakers en dragers van Gods troon. Ieder van deze engelen heeft vier aangezichten, zodat ze direkt in alle richtingen kunnen kijken en tevens, wat belangrijker is, aanstonds elke gewenste richting kunnen inslaan. Deze cherubs blijken niet vóór, maar ónder de wagen te staan. Ze drágen met aan elkaar verbonden vleugeltoppen met zijn allen de vloer van ontzagwekkend ijskristal, waarop de troon van God is geplaatst. Dan ziet hij naast de cherubs raderen staan, "alsof er een rad was midden in een rad". Kogelraderen dus, waarbij elk rad uit twee velgen bestond, waarvan de ene velg dwars door en loodrecht "in" de andere was geplaatst.

"Ze keerden zich niet om, als ze gingen". "Ze gingen ieder recht voor zich uit".

Natuurlijk: De "wagen" behoefde bij het nemen van een bocht, niet gedraaid te worden. Omdat de trek- en draagdieren evenals de raderen steeds in alle richtingen tegelijk klaar stonden.

Tenslotte ziet Ezechiël bovenop de vleugeltoppen van de cherubs, de toppen van de naar boven uitgespreide vleugels, een uitspansel, een doorzichtige glazen "zee". En op

het uitspansel boven hun hoofden was wat er uit zag als een mens op een troon, schitterend in fonkelende glans.

"Zo was het voorkomen van de verschijning van de heerlijkheid des Heren".

Ezechiël drukt zich voorzichtig uit. Hij zegt meer: Zo ongeveer zag alles eruit, dan: Zo wás het nu precies.

Aan de opeenhoping van termen is te zien, dat hij, om het eens deftig te zeggen, geen adequate beschrijving kan geven.

Ook deze troonwagen was bij Israël bekend. Een afbeelding ervan stond in de tempel, achter het voorhangsel, in het heilige der heiligen: de ark van het verbond met de cherubs erop.

Ezechiël krijgt niet te maken met de afbeelding, maar met de echte troon van God.

Deze troon van God neemt in heel Ezechiëls profetie een dominerende plaats in. Die troon staat in Ezechiëls boek centraal. Die geduchte troon, waarvan de raderen een brandend vuur zijn, beheerst alles. Die troon is in actie. Die troon werkt heen naar het laatste woord van Ezechiëls boek: Ez. 48 : 35: "De naam van de stad (het nieuwe Jerusalem) zal voortaan zijn: De Here is aldaar".

We herinneren ons de spanningsvolle tijd, waarin deze profeet optrad.

Het volk is in tweeën gedeeld. Beide groepen zijn optimistisch: De Here zal de tempel niet laten verwoesten, dan is Hij Zijn woning kwijt!

Ezechiël moet hetzelfde zeggen, wat ook Jeremia moest meedelen: Mensen, het wordt nog erger! Jullie, in Juda achtergeblevenen, zullen ook hier in Babel komen! En de tempel zal een ruïne worden!

God zit niet aan die tempel gebonden. Hij zit niet aan het volk vast!

Hij is de vrije, sterke God, die we nooit "in de zak" kunnen hebben.

Het ware-kerk-zijn van Juda kan God nimmer dwíngen om bij hen te blijven vanwege het feit, dat Hij aan hen zou vast zitten.

De fout van de Joden uit deze tijd, was niet, dat ze Gods tempel, de ware kerk waren. Want dat was metterdaad zo. Maar hun fout was, dat ze met dit voorrecht op een verkeerde manier omsprongen.

Op een abnormale manier.

De kerk des Heren moet nl. niet róepen: We zijn de Kerk, we zijn de kerk! Maar die Kerk moet zich ware Kerk betónen.

Wanneer u op straat iemand tegen komt, die steeds roept: "Ik ben nuchter, ik ben nuchter", wat denkt u dan? Toch zeker: Die vent heeft een slokkie op!

Of wanneer u iemand ontmoet, die roept: "Ik heb mijn verstand, ik heb mijn verstand!", dan is natuurlijk onze éérste gedachte: Die moeten ze oppakken en naar een verpleeginrichting brengen...

Zo is het ook hier: De Joden moesten zich niet vóór laten staan op hun: tempel-zijn. Maar ze moesten het wézen. En dan zouden ze niet meer roepen: We zijn de tempel.

Iemand, die nuchter is, betoont zich nuchter. Wanneer hij steeds maar roept, dat ie nuchter is, is juist zulk roepen het bewijs ervan, dat er iets niet in orde is. En wie zijn verstand heeft, laat dat blijken uit zijn woor-

den en uit zijn wandel. Het is mis, wanneer hijzelf verklaart, dat ie verstand heeft.

Als het goed is, moeten anderen zoiets van hem zeggen: "Dat is een nuchtere man; dat is een verstandige man".

God laat het Ezechiël daar in Babel zien: Ik kan desnoods heel het Aäronietische priesterschap met emeritaat zenden, Ik kan zelfs met Mijn tempel en met Mijn volk volkomen afrekenen, dan nog ben en blijf Ik: de Heer der heerlijkheid. De vrije God, die soeverein Zijn weg gaat: rechttoe rechtaan naar het nieuwe Jerusalem, waarvan de naam zal luiden: "De Here is aldaar".

Deze God is evenwel niet slechts de vrije God, Hij is ook de onoverwinnelijke. Babel mag denken: Onze kracht is god en niemand meer... die in de hemel woont, lacht erom. Juist in Babel wordt de hemel geopend en ontvangt Ezechiël gezichten van Godswege. Gods troonwagen laat zich neer in het hoofdkwartier van de vijand, daar waar de troon van de satan staat. En er is niemand, die Hem tegenhoudt. We zien hier tevens, dat de gedachte van Israël, "God zit aan ons vast..." in wezen puur heidens is. Zo dacht Babel er ook over.

God zegt: Wát komt, is toch de stad van de toekomst.

Juist dan, wanneer de mensen denken en zelfs kunnen bewijzen, dat het met de God van Israël uit is... juist dan gaat Zijn werk gelukkig voort. Juist dan zegeviert Hij op alle fronten! Hij is de vrije, de onweerstaanbare sterke God.

De God der verlossing!

Zo mogen we Hem inderdaad noemen. Want de troon van Ezechiël 1 vinden we terug in Openbaring 4 en 5. Daar is deze troon in rust, weer opgetrokken in de hemel. En we weten op die troon onze Koning, Jezus Christus, gezeten.

Ook in het boek Openbaring staat deze troon centraal. Die heeft de leiding van de geschiedenis van de mensen. Ook daar werkt de troon heen naar het nieuw Jerusalem.

Er zijn geen grenzen aan Jezus' macht!!

Al zeggen de mensen: Het wordt de zaak van de Here toch niks; ja al zou men kunnen bewijzen, dat "God dood is"; al zou de ware Kerk volkomen met emeritaat worden gezonden... nochtans zal Gods troon zegevieren.

De geschiedenis van de wereld zal niet eindigen met een daverende knal, waarbij ineens alles uit elkaar vliegt, maar deze geschiedenis zal eindigen met de komst van de Zoon des mensen. Het gaat rechttoe rechtaan naar die dag heen, zonder dat Gods troon één millimeter uit de koers wordt geslagen.

Er is daarom ruimte voor het lied van de Kerk: Beef, satan, Hij die ons geleidt, zal u de vaan doen strijken.

Er is ook ruimte voor het lied van ons kind: Stil maar, wacht maar, alles wordt nieuw... de hemel en de aarde.

Oldenzaal.

C. Bakker

Correctie 11e jrg. no. 1: 3e kolom onderaan, r. 4 t.o.: "En toch is daarin ons behoud gelegen." I.p.v.: En toch ligt etc.

Deze blanco-volmacht werd nu door de drentse afgevaardigden zo geïnterpreteerd, dat zij niet aan de synode voorstelden het Ondertekeningsformulier voor predikanten tegen ds. Schoep in werking te stellen. Dat achtten zij een taak voor de particuliere synode. Toch namen zij uit het ondertekeningsformulier over de uitdrukking „gewichtige oorzaken van nadenken” en stelden zij op grond daarvan aan de synode voor ds. Schoep niet als lid van de generale synode toe te laten.

De hele actie is dus in werking gesteld door middel van de geheime instructie van de drentse afgevaardigden. Hier rijzen allerlei vragen: hoe kwam de particuliere synode van Drente tot deze instructie? Welke kerk had ze op het agendum van de particuliere synode geplaatst? Is een particuliere synode gerechtigd zulk een instructie aan haar afgevaardigden mee te geven? Mocht de generale synode op deze instructie ingaan? Is het niet meer voldoende, wanneer particuliere synoden hun afgevaardigden een credentiebrieven meegeven, waarin ze gebonden worden aan de Schift en belijdenis? Mag daar een soort inquisitie-instructie aan worden toegevoegd? En indien in Drente bij enige kerk of ambtsdrager de overtuiging leefde, dat een dienaar des Woords in strijd met zijn belijdenis leeft, heeft zo'n kerk of ambtsdrager niet de roeping deze dienaar des Woords aan te klagen bij zijn plaatselijke kerkeraad? De kerkeraad van Hoozevee klaagde ds. Telder destijds aan bij de kerkeraad van Breda. Waarom handelde hij ditmaal niet precies zo bij ds. Schoep, indien bij de praeses van de kerkeraad van Hoozevee althans zulke ernstige bezwaren tegen ds. Schoep leefden? De tijd was er ruim genoeg voor geweest. Wie heeft opzicht en tucht over ds. Schoep: zijn kerkeraad of de particuliere synode van Drente door middel van een geheime instructie bij de generale synode?

3. De vragen vermenigvuldigen zich. De drentse instructie bracht het ondertekeningsformulier in geding en sprak van het eisen van „een nadere verklaring tot behouding van de enigheid en zuiverheid der leer”. Het voorstel van de drentse afgevaardigden sprak van „gewichtige oorzaken van nadenken”, een zinsnede uit dit formulier, maar wilde toch het formulier zelf niet in werking stellen. In de besluiten van de generale synode verdween tenslotte het ondertekeningsformulier en wordt alleen gesproken van een geconstateerde „tegenstrijdigheid” tussen de instemming van ds. Schoep met de belijdenisgeschriften bij het begin van de vergadering én het ondertekenen van de Open Brief. Op deze grond werd ds. Schoep tenslotte van de generale synode verwijderd.

Ik kan het niet anders zien: hier is een soort tussen-censuur geschapen. Men wilde het ondertekeningsformulier niet tegen ds. Schoep in werking stellen. Men heeft dit ook niet aan de particuliere synode van Noordholland opgedragen of verzocht, evenmin aan de classis Amsterdam of de kerkeraad van Amstelveen. Zij krijgen alleen bericht van het besluit der generale synode. Wat is nu de positie van ds. Schoep in onze kerken? Wat is dit voor een ondermijning van de rechtspositie van deze dienaar des Woords? Heeft hij nu „gewichtige redenen tot nadenken” gegeven of niet? Het is een kerkrechtelijk nauwelijks te ontwarren knoop en een verschrikkelijk geknoei met de positie van deze predikant.

4. Ik heb nog een vraag. Ds. Schoep en ds. Van Ommen dienden een voorstel in om alle hoogleraren om advies te vragen. Dit vond bij de synode geen instemming. Ds. Van Houdt zei, dat men het standpunt van de andere hoogleraren omtrent het adviseren op de synode wel kende. Dit voorstel werd door niemand van de synodale leden verder gesteund. Ik vraag mij af: waar bleven nu die afgevaardigden, die zo geweldig in de kerken hebben gepropageerd, dat de hoogleraren ter synode moeten worden uitgenodigd? Hier was nu een geval, waar men hun gaven, waarvan zo uitvoerig in de pers gesproken is, zou kunnen gebruiken. En het is bekend, dat de hoogleraren die niet ter synode zijn, verklaard hebben te willen komen, indien ze gevraagd worden. Maar nu had men hen niet nodig: vreemd!

5. Ironie der geschiedenis: alles wat wij twintig jaar geleden in de toenmalige generale synoden hebben gewraakt, doen wij thans zelf. Wij schorsen en zetten af met schending van de artikelen 79 en 80 K.O. Wij zenden van de synode weg, buiten de mindere vergaderingen, die wettig deputeerden, om. Wij oefenen censuur over de leer buiten de kerkeraden om. Wij hebben niets geleerd. Wij moeten oproepen tot vrijmaking: maar dit wordt een moeilijke zaak. Ik

Ironie der geschiedenis

1. Wie, zoals ik, als jong predikant de vrijmakingsstrijd van 1944 meemaakte, herinnert zich nog levendig de verontwaardiging over het wegzenden van ds. D. van Dijk als lid van de generale synode van Utrecht (1943-1945). Het gebeurde naar aanleiding van een vraag van prof. G. M. den Hartogh: „Kunnen wij met deze broeders (Ds. Bos en Ds. van Dijk) nog vergaderen?”. Daarop antwoordde ds. van Dijk (en ik geef hem nu zelf het woord): „Synode, nu die vraag eenmaal is gesteld, moet gij daarop een antwoord geven. Wij willen weten of gij ons hier ziet als leden van de Synode in volle rechten ja, dan neen. Gij moet U daarover uitspreken” *). De synode vroeg daarop de broeders Bos en Van Dijk zich nader te verklaren. Ds. van Dijk deed dat door een brief te schrijven, gedateerd juli 1944. Hij noemde de aan hem gestelde vraag **onnodig, onbillijk en onrechtmatig**.

Onnodig vond Van Dijk de vraag, omdat zijn standpunt tegenover de synodale besluiten bekend was: hij had het meermalen duidelijk uiteengezet.

Onbillijk noemde hij die vraag, omdat — aldus Van Dijk — „het toch niet aangaat een verdachte zelf de tegen hem ingebrachte aanklacht te laten formuleren”. Het was de taak van de synode geweest zelf die aanklacht op te stellen.

Het derde punt, dat Van Dijk aanvoerde, was de **onrechtmatigheid** van de synodale vraag. En hier komt het belangrijkste van hetgeen hij de synode schreef. Ik citeer:

„**Onrechtmatig**: is de ons gestelde eis ook, omdat de synode hiermee feitelijk censuur gaat oefenen over onze leer buiten onze kerkeraden om, in 't algemeen, met voorbijgaan van de mindere vergaderingen. Bovendien, de Synode wist, dat én mijn kerkeraad én de classis, waarin ik dien en de Particuliere Synode, die mij deputeerde en op haar laatste vergadering mijn mandaat handhaafde, van mijn standpunt ten volle op de hoogte waren.

Als de Synode mij nu niet „vertrouwde” had zij dan niet moeten beginnen met zich te wenden tot de kerkeraad, die mij afvaardigt naar de classis, tot de classis, die mij afvaardigt naar de Particuliere Synode, tot de Particuliere Synode, die mij naar de Generale Synode zond? Stel, dat ik op grond van mijn verklaring als lid der Generale Synode gewraakt wordt, dan zullen daardoor im-

mers feitelijk al deze vergaderingen, die mij ongerept handhaafden, in staat van beschuldiging worden gesteld?”

Zo acht ik dan de aan mij door de Synode gestelde vraag onnodig, onbillijk, onrechtmatig”. (Van Dijk cursiveert in zijn boek de laatste zin).

Wat wij vorige week beleefden in de heenzending van ds. B. J. F. Schoep door de generale synode vertoont in veel opzichten parallellen met die van Ds. D. van Dijk. Ds. Schoep was wettig gedeputeerd door zijn kerkeraad naar de classis Amsterdam. Deze deputeerde hem wettig naar de particuliere synode van Noordholland en de laatste vergadering weer naar de generale synode. Maar de synode besloot „uit kracht van de belijdenis der waarheid ds. B. J. F. Schoep niet te ontvangen als lid van deze gereformeerde generale synode”. En wat was de grond? Deze: „dat er een onaanvaardbare tegenstrijdigheid bestaat tussen enerzijds de instemming met de belijdenis der kerk, door ds. B. J. F. Schoep ter vergadering betuigd, en anderzijds de inhoud van de Open Brief aan de z.g. Tehuis-gemeente in Groningen”. Met andere woorden: naar het oordeel van de synode leeft ds. Schoep in strijd met de door hem ondertekende belijdenis.

We lezen nog eens wat Ds. D. van Dijk in 1944 schreef: is dit iets anders dan censuur oefenen over de leer buiten de kerkeraden om? Wordt hier niet heel de particuliere synode van Noordholland in staat van beschuldiging gesteld? Spot dit niet met wat wij als vrijgemaakte dominees onze catechisanten proberen bij te brengen (b.v. jarenlang uit het boekje van ds. Van Tongeren zoals ondergetekende), dat het tuchtrecht over ambtsdragers bij de kerkeraden berust en niet bij meerdere vergaderingen? Is hier niet een sterke ironie der geschiedenis? Na twintig jaar doen wij zelf, wat wij de generale synoden van de veertiger jaren verwijten.

2. Er zijn nog meer vragen te stellen. De klacht tegen ds. Schoep werd ingediend door de afgevaardigden van Drente. In het Gezinsblad van donderdag 6 april kan men de geheime instructie lezen, die de afgevaardigden van Drente meekregen. Daarin worden dezen gemachtigd om „wanneer de noodzaak zich daartoe voordoet” aan de synode voor te stellen „overeenkomstig het Ondertekeningsformulier voor Dienaren des Woords, door de daartoe bevoegde kerkelijke vergaderingen een nadere verklaring” te eisen.

stel mij voor, dat het eens tot een samenspreking kwam tussen de gebonden kerken en ons. En b.v. ds. D. Deddens stelde aan de orde het wegzenden van ds. Van Dijk met de bezwaren, die ds. Van Dijk daar zelf tegen formuleerde. Indien dan de praeses van de synode der gebonden kerken de zaak ds. Schoep aan de orde stelde? Wat moest ds. Deddens dan antwoorden?

Laten wij ons goed realiseren, dat op de laatste generale synoden van onze kerken ons kerkrecht grondig gewijzigd is. Er is geen objectief vrijgemaakt kerkrecht meer. Het gaat nu volgens de regel: *salus ecclesiae suprema lex*: het heil van de kerk is de hoogste wet. Zo verschoof het kerkrecht in de Gereformeerde Kerken in 1926 te Assen en we hebben er later de wrange vruchten van geplukt. Zo verschoof nu weer het kerkrecht in de jaren 1964-1967 en we zullen als dienaren des Woords en kerkeraden er de wrange vruchten van plukken.

6. Tenslotte: ik ben niet ingegaan op de materiële kwestie n.l. wat de broeders in de Open Brief zelf schreven. Ik ben van oordeel, dat wat in het synodebesluit het zwaarste woog n.l. de uitlating over de waarde van de belijdenis met het oog op de „wereldkerk” in vijf minuten bij enig begrip over en weer terstond te regelen was. Het is duidelijk, dat de brs niet hun eigen belijdenis willen relativeren, maar aan de orde stelden de vraag hoe de eigen belijdenis zich verhoudt tot andere kerken in het buitenland, die anders of minder belijden dan wij. En op het punt van buitenlandse kerken hebben de Gereformeerde Kerken sinds 1892 altijd een ruim

standpunt ingenomen. Dat deden zij trouwens reeds in Dordrecht.

Ik kom nog even terug op de brief van ds. Van Dijk in het begin. Dat was een goede brief. Ook daarin, dat ds. Van Dijk, hoewel hij het verzoek om nadere verklaring onrechtmatig achtte, terwille van de broeders en de eenheid toch een nadere verklaring van zijn standpunt aan het slot van zijn brief gaf. Het woord is nu aan de kerkeraad van Amstelveen, aan de classis Amsterdam en de particuliere synode van Noordholland, die bericht van het generaal synodebesluit krijgen. Ik ben van mening, dat indien deze vergaderingen de nodige broederzin en wijsheid opbrengen (een moeilijke zaak in deze verwarde situatie, maar toch nodig!) alsnog de werkelijke materiële zaak tot zijn proporties is terug te brengen. De generale synode heeft onder leiding van de drentse afgevaardigden de zaak ver buiten die proporties gebracht. Ik hoop van harte, dat deze kerkelijke vergaderingen hem weer terug brengen tot wat zij in feite is: misverstand en een niet verstaan van elkaar. Misschien dat de wagen dan ook weer in het rechte kerkrechtelijke spoor is te brengen. Het is te hopen dat deze mindere vergaderingen onze meeste vergadering kan helpen. Het zou niet de eerste keer in de kerkgeschiedenis zijn.

Enschede

R. H. Bremmer

*) D. van Dijk, *Hoe het geworden is*, 1959, blz. 119.

Aanslag zonder omslag

III

Synodes spraken evenzo

In ons vorig artikel gaven we het gevoel van Dr. F. L. Rutgers weer, de grote kenner van het gereformeerde kerkrecht uit de Doleantie-tijd. Hij was van oordeel, dat de kerken allen verschuldigd zijn naar billijke omslag de kosten te betalen, die voortvloeien uit het kerkverband zelf, dus voor klassikale en synodale vergaderingen en dat zij daartoe ook wel in staat zouden zijn, daar deze kosten slechts gering zijn. Als synoden tenminste niet eindeloos vergaderen, zou ik daaraan toe willen voegen. Natuurlijk erkent Rutgers, dat er wel zedelijke verplichting kan bestaan en ook inderdaad bestaat t.a.v. andere kosten, die voortvloeien uit door de kerken gemeenschappelijk genomen besluiten en aangegane samenwerking. Maar daarbij kan alleen uitgegaan worden van wat naar billijkheid van iedere kerk als bijdrage mag worden verwacht.

In deze stelling hebben we niet slechts te doen met het particuliere gevoel van Rutgers, maar vinden we ook uitgedrukt, wat de kerken zelf hebben geoordeeld. De generale synode van Amsterdam 1908 heeft uitgesproken, in verband met de financiën van de Theologische Hogeschool "dat een Generale Synode de bevoegdheid mist, om de kerken inzake financiële aangelegenheden te binden, tenzij dan voor uitgaven, die rechtstreeks uit het kerkverband zelf voortvloeien, zoals de gewone onkosten, veroorzaakt door het samenkomen eener Generale Synode". Dit was punt b van art. 25. In c volgt daar dan: "dat de kerken zedelijk gebonden zijn en zich in de consciëntie voor God gebonden behooren te gevoelen, tot het voldoen van wat haar Theologische School kost, aangezien zij zelve tot het instandhouden van deze school besloten hebben."

Dit is klare en duidelijke taal.

De principiële lijnen worden hier recht getrokken.

Van een zedelijke verplichting kan hier gesproken worden wegens gemeenschappelijk besluit er een Theologische School op na te houden. Maar geen generale synode kan hier iets als een omslag opleggen. Geheel overeenkomstig dit principiële uitgangspunt adviseren curatoren-deputaten in 1896 de generale synode van Dordrecht dat zij besluite aan alle kerken aan te bevelen minstens tweemaal 's jaars voor de Theologische School te collecteren. En laat de synode een dringend woord tot de kerken uitgaan tot opwekking van meerdere getrouwheid in het collecteren voor de Theolog. School, art. 105, 6e. En in 1899 neemt de generale synode van Groningen het voorstel aan "een dringend en vriendelijk verzoek aan de kerken" te richten" om van nu voortaan, jaarlijks twee afzonderlijke collecten

voor de Theologische School te houden", art. 52, 7.

Deze Synoden heersten niet over de kerken en ontvingen van curatoren ook geen advies om dat te gaan doen. Hier was een prachtige vorm van echt gereformeerde wijze van handelen. Wel waren er toen kerken, vermoedelijk uit de Doleantie-hoek, die nalatig waren in de zorg voor de eigen School der kerken, maar aan de andere kant was er een verblijvende offervaardigheid, die meermalen in de verslagen der curatoren wordt vermeld. De eigen School had de liefde van velen.

Zo moet het niet

Principieel gezien is het onmogelijk een omslag aan de kerken op te leggen voor de Theologische Hogeschool. Het stemt tot nadenken, dat curatoren dit niet hebben ingezien en woorden als "omslag" en "aanslag" niet hebben geschuwd als niet thuis horend in het verband in een gereformeerde kerkenbond.

Praktisch gezien zou het ook schadelijk zijn voor de bloei van onze Theologische Hogeschool. De kille gedachte van een financiële verplichting, per aanslag te voldoen, zou de plaats innemen van het offer der liefde en het gevoel van zedelijke roeping. Wellicht zouden sommige kerkeraden de suggestie van deputaten volgen en trachten de gemeenteleden hun kerkelijke bijdrage met een bepaald percentage te doen verhogen t.b.v. de Theologische Hogeschool. Spoedig echter zou het gehele bedrag doen vergeten dat een afzonderlijk deel voor de Hogeschool is bestemd... zij verdwijnt uit het gezichtsveld der offerende liefde. Het wordt alles zo administratief geregeld als in een goed kloppende organisatie, dat de persoonlijke verantwoordelijkheid schade lijdt.

En hoe zal het dan gaan, als de kerkelijke inkomsten teruglopen tengevolge van economische achteruitgang en wanneer wat aan vrijwillige bijdragen per gemeente binnenkomt, in zijn totaal niet voldoende is om de kosten van eigen kerkelijk leven te voldoen: renten, aflossing, predikantstractementen enz? Waar moeten de kerkeraden dan hun "aanslag" van voldoen? Uit eigen zak?

Het organisatorische-administratieve overwoekert hier het echt kerkelijke en geestelijke tot schade van de zaak zelf.

Een stimulans wordt weggenomen

Als een schadelijk gevolg van de principieel te verwerpen voorslag van curatoren is dat aan de Hogeschool zelf een stimulans wordt ontnomen, n.l. zich de liefde van het kerkvolk waard te maken. Het is een bekend feit uit de geschiedenis, dat wanneer aan de School der kerken zelf de zaken niet goed liepen en er onenigheid

was tussen de docenten, ook de liefde der kerken niet hoog opvlamde. Bouwman spreekt in zijn "Onder veilige hoede" van een periode, waarin de School nog wel een tijdlang haar kwijnend bestaan zou voortzetten, maar weldra door gemis aan studenten en door gebrek aan steun der gemeenten zou sterven.

Wanneer aan de Theologische Hogeschool een goede geest heerst, de hoogleraren in goede harmonie samenwerken, hun opleiding der studenten goede resultaten afwerpt, en zij zich ook door hun publieke optreden zich de achting en liefde der kerken waardig maken, behoeft de Hogeschool niet te vrezen, dat zij in financieel opzicht tekort zal komen. Hier ligt een prachtige stimulans voor heel het corps docenten om de School der kerken een warme plaats te geven in het hart van de kerkleden. Een stimulans, die we maar niet moeten wegnemen.

Een gevaar doemt op

De voorgestelde regeling bergt ook afgezien van haar principiële verwerpelijkheid gevaren in zich. Het gevaar namelijk van een gaan leven buiten de bereikbare mogelijkheden om. Het in het eerste artikel genoemde verslag spreekt van twee dingen: van een begroot tekort van ruim een ton en van gedachten over uitbreiding van de School zelf. Maar het is duidelijk, dat wat men najaagt in de praktijk verwezenlijkt moet kunnen worden. De opbrengst der kerken in liefde voor haar eigen Hogeschool is een nuttige graadmeter om het gewenste te toetsen aan het bereikbare. Wanneer gewerkt wordt met een omslag, die maar aan de kerken is op te leggen, dan gaat deze graadmeter verloren en worden wellicht allerlei voorzieningen getroffen, die op de duur een te zware last voor de gezamenlijke kerken zullen betekenen, met name, indien we eens een economische teruggang krijgen. Elke organisatie heeft nu eenmaal in zich de drang tot uitbreiding, een uitbreiding, die echter in de praktijk beperkt wordt door het bereikbare. Doch als men uitgaat van het systeem der aanslag, is deze beperking praktisch opgeheven. Kreten als: het is toch zo nodig en: als er maar liefde voor Gods Koninkrijk is, doen dan verstandige mensen beschaamd zwijgen en de theoretische drijven de zaken steeds hoger op. De senaat is nu al onenig over uitbreiding van het corps der hoogleren, c.q. docenten. Er zijn er dus al, die met een tekort van een ton voor ogen verdere uitbreiding begeren, terwijl onze gedecimeerde kerkengroep er een eigen Hogeschool op na houdt, die meer docenten heeft dan de Theologische (Hoge)School der kerken voor de vrijmaking ooit heeft gehad.

Was de opleiding toen slecht, in de glorie-dagen van Schilder en Greijdanus?

Ik ben er ook van overtuigd, dat een wetenschappelijke opleiding altijd beter kan; dat sommige hoogleraren inderdaad een zware taak hebben uit wetenschappelijk oogpunt. Maar de grens is hier moeilijk aan te geven: met het bereikbare dient gerekend te worden en ook met het feit, dat het tenslotte in Kampen gaat om de opleiding tot de Dienst des Woords, niet om theologische wetenschap op zichzelf. Dat de huidige bezetting voor een goede opleiding ontoereikend zou zijn, zou ik niet graag beweren. En dan denk ik verder aan het grote aantal kleine kerken in ons verband, dat slechts met de uiterste moeite zijn kerkelijk leven in stand kan houden en zijn predikanten van levensonderhoud voorzien. Wanneer de kerken in spontane liefde voor de School aan welke bestaan en betekenis telkens de nodige aandacht moet worden gegeven in de pers, zoveel opbrengen, dat uitbreiding mogelijk is, dan kan daarvan een dankbaar gebruik worden gemaakt. Maar een zekere voorzichtigheid dient hier toch te worden betracht. We hebben geen garantie, dat de tijden zo blijven als ze de laatste tien, vijftien jaar zijn geweest.

Dat behoeft ons voor onze Theologische Hogeschool en haar toekomst niet te doen vrezen. Wanneer zij wortelt in de liefde van het kerkvolk zal datzelfde kerkvolk ook in economisch minder florissante tijd haar het nodige niet onthouden, dat heeft de geschiedenis wel bewezen. Maar zij zal voortdurend voor de aandacht ervan moeten worden gebracht. Hier hebben de kerkeraden in samenwerking met de deputaten en hun bureau een grote taak. Het gaat hier toch om de Opleiding tot de Dienst des Woords en van de laatste, de dienst des Woords, leeft de kerk. Haar bestaan is er mee gemoeid. Een aanslag zonder "omslag" in de zin van: zonder rompslomp, is gevaarlijk voor de rechte activiteit voor de School der kerken.

Zij behoort om principiële en praktische redenen in onze vrijgemaakte kerken niet thuis.

A.

G. J.

De kern van de reformatorische kerkbeschouwing

III

jongeren theologen

In twee voorafgaande artikelen hebben we weergegeven wat het centrale moment was in de prediking over de kerk zoals Luther en Calvijn ons die hebben nagelaten.

We willen nu nagaan hoe een aantal jongere theologen daarover oordeelden.

* * *

We geven eerst het woord aan **Kuyper**.

In zijn Encyclopaedie schrijft hij ergens over de kerk als het „lichaam van Christus”. In verband daarmee wijst hij er dan op dat men ten aanzien daarvan de onderscheiding heeft gemaakt van zichtbare en onzichtbare kerk. Met die onderscheiding mogen evenwel beslist nooit twee kerken worden bedoeld. Er is immers maar één kerk. Er kan maar een kerk zijn. Neen, als Kuyper over zichtbare en onzichtbare kerk spreekt heeft hij het oog op twee aspecten van de ene en ondeelbare kerk, beziet hij die ene kerk vanuit tweeërlei gezichtspunt. En wel respectievelijk naar haar „verborgen wezen en ideëel potentia” en naar haar „tijdelijke organisatie en instituering”.

Na dit gezegd te hebben gaat Kuyper als volgt verder: „Hierdoor toch werd het duidelijk, dat de Kerk in ideële zin **geheel de uitverkoren mensheid in zich besluit**, voor zover die nu reeds ten hemel inging, thans nog op aarde verkeert, of zelfs nog als semen ecclesiae ongeboren schuilt; terwijl omgekeerd de geïnstitueerde Kerken slechts hen omvatten die op een gegeven ogenblik in haar zijn opgenomen.”¹⁾

Kuyper sluit zich wat deze kwestie betreft aan bij de Westminster-confessie, die het „hemelse, heel ons geslacht omvangende, wezen der kerk” zo „schoon” uitdrukt, als ze zegt: „De kerk is het onzichtbare lichaam van **alle uitverkorenen**, die er ooit geweest zijn, zijn, of immer zijn zullen, onder Christus als onder één Hoofd verzameld, en vormende alzo het lichaam van Hem die zelf alles in allen vervult.”²⁾

Als in Hebr. 12 : 23 en dergelijke plaatsen van „ekklesia” wordt gesproken is er in deze en dergelijke uitspraken volgens Kuyper „geen sprake van een bepaalde geïnstitueerde Kerk, maar van het lichaam van Christus dat **alle uitverkorenen** omvat en waarvan Christus het organische hoofd is.”³⁾

* * *

Na Kuyper willen we naar **prof. H. Bavinck** luisteren.

Als conclusie van een bespreking van de bijbelse gegevens omtrent de kerk schrijft Bavinck: Het „wezen” der kerk ligt, „zo voor het geheel als voor elk der delen in het bijzonder, daarin, dat zij het volk Gods is⁴⁾, bestaande uit mensen, die de Here toegedaan en tot Hem bekeerd zijn⁵⁾, die de naam van discipelen, broeders, uitverkorenen, geroepenen, heiligen, gelovigen dragen⁶⁾. In de ruimste zin is ekklesia de vergadering van **al** het volk Gods, op aarde niet alleen, maar ook in de hemel⁷⁾, in het verleden niet slechts, doch ook in de toekomst.”⁸⁾

Aan het einde van een historisch overzicht van wat in de loop der eeuwen over de kerk is gezegd, schrijft Bavinck dat er geen twijfel aan bestaat, „dat volgens de H. Schrift het wezen der kerk daarin ligt, dat zij het volk Gods is.” De kerk is immers „een realisering der verkiezing, en deze is een verkiezing in Christus tot rechtvaardigmaking, verheerlijking, tot gelijkvormigheid aan twijfel **dat de kerk naar haar wezen** is.”⁹⁾ Alle Schriftgegevens verheffen het boven allen twijfel **dat de kerk naar haar wezen een vergadering van ware gelovigen is**. „In den ruimsten zin omvat zij **allen**, die door het geloof in Christus zalig zijn geworden of het ook nog zullen worden.”¹⁰⁾

Van het eerste ogenblik zijner wedergeboorte af is iedere gelovige lid van de kerk. Hij is zo „buiten zijn wil en zonder zijn toedoen, ingelijfd in een groot geheel, opgenomen in een rijke gemeenschap; hij is lid van een nieuw volk en burger van een geestelijk rijk, welks koning

heerlijk is door de veelheid zijner onderdanen.”¹¹⁾

Wanneer de kerk katholiek wordt genoemd moet daaronder — aldus Bavinck — verstaan worden, „dat de kerk over heel de wereld verbreid is, dat zij van den beginne aan tot de huidige dag toe **alle gelovigen** omvat, dat zij alle waarheid en genade deelachtig en dus voor allen genoegzaam middel tot zaligheid is.” Inderdaad dit alles omvat het begrip katholiciteit. Mits men tenminste „bij de kerk niet uitsluitend aan een kerkgenootschap, bij voorbeeld het Roomse, denke, maar daaronder de Christelijke gemeente verstaat, die in alle kerken saam, in zeer onderscheiden graden van zuiverheid tot openbaring komt. Want die gemeente is inderdaad katholiek.”¹²⁾

* * *

Prof. Honig bewoog zich ook wat deze kwestie betreft geheel in de lijn van Kuyper en Bavinck.

Naar Gods Woord, zo schreef hij, ligt het wezen van de kerk daarin „dat zij is het volk Gods, de heilige vergadering der ware Christ-gelovigen.” „Zij wordt genoemd het lichaam van Christus; de schaapskooi van Christus; het gebouw, het huis, de tempel Gods, die uit levende stenen opgetrokken en op het fundament van de apostelen gegrond is; het volk, het eigendom, het Israël Gods. Vervolgens heten de leden der kerk: ranken aan de wijnstok; levende stenen; uitverkorenen, omdat de kerk de realisering is der selectie; geliefden, broeders en zusters, kinderen Gods.... Uit dit alles volgt dat de kerk is een vergadering van ware gelovigen.”¹³⁾

Rome dacht bij de eenheid van de kerk allereerst aan het kerkelijk instituut. Maar de Reformatie stelde daartegenover, „dat de kerk of het volk Gods of de vergadering der ware Christ-gelovigen één is, omdat de gelovigen saam vormen het éne lichaam van Christus, onder het éne Hoofd Christus, Ef. 4 : 5: Eén Here, één geloof, één doop en 5 : 23 b: gelijk ook Christus het Hoofd der gemeente is; of m.a.w. zij dacht bij de eenheid der Christelijke kerk aan de onzichtbare zijde der kerk.”¹⁴⁾

Ook Honig poneert met nadruk dat de ekklesia in de ruimste zin is „de vergadering van **al** het volk Gods in het verleden, heden en toekomst, Joh. 10 : 11; 17: 20; op aarde en in de hemel.”¹⁵⁾

* * *

De opvatting dat de kerk de vergadering is van alle uitverkorenen, van alle ware gelovigen was ook onder de Afscheidenen de algemeen gangbare.

Ik wil ten bewijze daarvan citeren wat de bekende **ds. Gispén** in zijn onder de afscheidenen hoog gewaardeerde en algemeen gebruikte verklaring van de Ned. Geloofsbelijdenis zegt.

Hij schrijft het volgende: Wordt de Kerk nu voorts katholiek, algemeen, genoemd, het geschiedt niet omdat alle mensen tot haar behoren, ook niet omdat allen die uitwendig, door doop en belijdenis, tot haar behoren, wezenlijke leden van haar zijn; maar om aan te duiden dat deze leerstellige beschrijving niet uitsluitend mag toegepast worden op enig kerkgenootschap, dat zich in de tijd heeft ontwikkeld; **maar op alle ware gelovigen, van alle eeuwen en plaatsen**, hoezeer zij ook door afstand van tijd en plaats en door verschillende omstandigheden van elkaar onderscheiden zijn.”

* * *

Ten slotte willen we nog naar **prof. Greijdanus** horen.

Vlak voor zijn dood schreef hij nog: „De kerk is **naar onze Belijdenis (!) de vergadering van alle ware Christgelovigen**. Zij wordt door Christus vergaderd door zijn Geest en Woord uit het ganse mensengeslacht. Uit alle natie, geslacht, volk en taal wordt zij vergaderd naar de uitverkiezing Gods. Ze heet volk Gods, huis Gods, lichaam van Christus, bruid des Lams. We hebben het dan daarbij niet met de actie van het vergaderen te doen, maar met het resultaat daarvan, en wel met **alle** vergaderden in ordelijke en harmonieërende samenvoeging en samenwerking, als bij een huis, een lichaam.... De kerk bestaat uit

mensen, die door God ter zaligheid zijn verkoren, door de Zoon Gods zijn vrijgekocht, door Hem worden geroepen en vergaderd, begiftigd met vergeving der zonden, vernieuwd door de Heilige Geest, gebracht tot het dienen van God met het ganse hart en leven, hoezeer dan hier nog slechts in beginsel en eens bekleed met volle heiligheid en zaligheid. **Elk waar gelovige behoort tot de kerk.**”

* * *

Op grond van wat we in de twee vorige artikelen bespraken en wat we in dit memoreerden zeggen we daarom nog eens en met nog meer nadruk: **Het is een Schriftuurlijke, reformatorische, confessioneel-gereformeerde waarheid, dat de kerk Gods gevormd wordt door, de vergadering is van alle ware gelovigen. En dat daarom ook elk waar gelovige behoort tot de kerk vn God.**

Natuurlijk, er moet nog veel meer over de kerk gezegd worden dan het genoemde.

De gelovigen, zij die krachtens de uitverkiezing, door het ware geloof lid van de kerk zijn moeten ook komen tot een gehoorzaam kerkelijk leven, een kerkelijk leven naar de wet Gods, in prediking, sacramentsbeoefening, alzijdige beoefening van de gemeenschap der heiligen.

Maar het hier genoemde is het eerste en alles-beheersende van wat wij omtrent de kerk hebben te geloven. Als er dit geloof niet is kan het bij ons zelfs niet komen tot de ware christelijke, gelovige kerkelijke activiteit.

C. V.

1) Encyclopaedie, III², 192.

2) Het Calvinisme, ², 52.

3) Encyclopaedie, III², 306.

4) Bavinck verwijst hier naar Rom. 9 : 25, 2 Cor. 6 : 16, 18, Tit. 2 : 14, Hebr. 8 : 10, 13 : 12, 1 Petr. 2 : 9, 10.

5) Hand. 5 : 14, 14 : 15.

6) Hd. 1 : 15, 6 : 1, 9 : 1, 32, Rom. 1 : 7, 1 Cor. 1 : 2.

7) Hebr. 12 : 23.

8) Joh. 10 : 16, 17 : 20. Geref. Dogmatiek, IV³, 302.

9) Idem, 322.

10) Idem, 325.

11) Magnalia Dei, 493.

12) Idem, 504/5.

13) Handboek van de Gereformeerde Dogmatiek, 706/7.

14) Idem, 719.

15) Idem, 687.

16) Verklaring van de Ned. Geloofsbel. ⁶, 178.

17) Referaten-bundel van het Congres van Gereformeerden, blz. 38. In de discussie verduidelijkte prof. Greijdanus zijn bedoeling nog als volgt: „Elk waar gelovige behoort tot de kerk. Daar bedoel ik alle uitverkorenen Gods mee; die vormen samen de kerk.... Elk waar gelovige is lid door Gods werking in Zijn hart voor het lichaam van Christus. Ik heb dan al de uitverkorenen er bij genomen over heel de aarde, ja zelfs ook die in de hemel zijn en nog geboren moeten worden.

„Kerkelijk Leven”

Zich een oordeel aanmatigen over de knecht van een ander.

Het werd op woensdag 5 april uit de pers bekend dat 31 leden van de genoemde synode van Amersfoort-West uitspraken de instemming van ds B. J. F. Schoep met de belijdenis der kerken niet te kunnen aanvaarden. Wat daarbij volgens de persverslagen zo al gezegd is, laten we (voorlopig) rusten: „Zo iemand met zijn vrijzinnigheid hoort in de Hervormde Kerk thuis”, en dergelijke.

We bepalen ons tot het feit.

Een generale synode bestaat uit afgevaardigden van een aantal, negen, particuliere ressorten. Zij hebben hun opdracht en volmacht van deze hun lastgeefsters, en bezitten geen enkele bevoegdheid dan die welke hun door hun respectieve synoden is verleend. Zij zijn lid van de generale synode als lasthebbers van de particuliere synoden die hen zonden. Knechten en anders niet. Gelijk de leden der particuliere synoden gedeputeerden zijn van de classes, die hen afvaardigden. En deze classes bestonden uit gezonden van de plaatselijke kerken. Zodat men

destijds, in de dagen der vrijmaking — en deze is vandaag in geding — terecht stelde, dat leden der generale synode knechten zijn van de knechten van de knechten der kerken. Het is goed gereformeerd en dus ook goed vrijgemaakt daaraan nog eens te herinneren.

Welnu op de vierde april kwamen dan de knechten der particuliere synoden bijeen om broederlijk het hun opgedragen synodewerk te gaan verrichten.

En toen besloten een en dertig knechten één knecht niet te aanvaarden alvorens men hem getoetst had op zijn trouw aan de belijdenis.

We moesten daarbij denken aan het woord van de apostel Paulus in Romeinen 14 : 4 „Wie zijt gij wel, dat gij u een oordeel aanmatigt over de knecht van een ander?”

De particuliere synode van Noord-Holland, die ds B. J. F. Schoep afvaardigde sprak uit: hij is een betrouwbare knecht. Gelijk de classis Amsterdam dat uitsprak, die hem deputeerde naar de particuliere synode. En zoals de kerkeraad van Amstelveen had gezegd, toen deze hem zond naar de classis. De respectieve heren van deze knecht hebben hem betrouwbaar verklaard: zijn kerkeraad, zijn classis, zijn particuliere synode. En nu komen de knechten van andere particuliere synoden en zeggen: Maar wij vertrouwen deze mede-dienstknecht niet. En gaan een onderzoek instellen of hij wel betrouwbaar is.

Oordelende over de knecht van een ander.

Dat is rondweg machtsaanmatiging.

Synodocratie.

En anders niet.

G. Visee.

Nog vreemder

Nog vreemder is, dat een van de noord-hollandse knechten in een publieke, pas begonnen zitting der generale synode, openlijk uitsprak dat zijn mede-afgevaardigde vrijzinnig was en dus niet op een Gereformeerde synode, maar in de Hervormde Kerk thuis hoorde.

Het was al vreemd dat deze broeder ouderling zich met zo'n vrijzinnig man liet afvaardigen naar de generale synode. Hij had, ter particuliere synode behoren te zeggen: zo'n man moogt U niet afvaardigen en als U dat toch doet bedank ik voor de eer; samen met zo een kan en mag ik dat werk niet doen. Maar zo sprak en deed die broeder niet. Hij zweeg. Liet zich deputeren door een particuliere synode, die zich door een vrijzinnig man laat vertegenwoordigen, om straks met andere knechten van andere heren tegen zijn eigen heer te rebelleren. Deze ouderling mag over zijn eigen mandaat wel eens nadenken. Als de particuliere synode van Noord-Holland 1967 zo onverantwoordelijk afgevaardigden kiest, is dan de keuze van deze ouderling wel verantwoord? Of maakt de generale synode dat uit??: die Noordhollander wel en die niet?

Overigens staat het nog te bezien of vrijzinnigen thuis horen in de Hervormde Kerk. Wij hebben toch altijd gezegd: zij horen daar niet? En dat zeggen vandaag gereformeerden in de Hervormde Kerk nog.

G. Visee.

Het ondertekeningsformulier.

Iemand vroeg ons of een generale synode niet naar het ondertekeningsformulier het recht bezit onderzoek te doen naar de confessionele trouw van een dienaar des Woords?

Dat zit nog.

Dat formulier zegt: „En indien de kerkeraad, classis of synode 't eniger tijd om gewichtige oorzaken van nadenken zou goed vinden, tot behouding van de eenheid en zuiverheid der leer van ons te eisen nadere verklaring van ons gevoelen over enig artikel der voorzeide belijdenis, van den catechismus of van de verklaring der nationale synode; zo beloven wij ook mits dezen, dat wij 't allertijd daartoe bereid en willig zullen zijn, op poene als boven, behoudens het recht van appèl, ingeval van bezwaarnis, gedurende welke tijd van appèl wij ons naar de uitspraak der particuliere synode zullen regelen”.

Tot zover het formulier.

Daar stáát het toch maar: dat een dienaar des Woords zich bereid verklaart nadere verklaring van gevoelen te geven indien de kerkeraad, de classis, of de SYNODE dat eist? Inderdaad, dat stáát er. Maar het is de vraag welke synode bedoeld is: de particuliere dan wel de nationale of generale synode?

Wij menen: de PARTICULIERE synode.

En daarvoor pleit:

1° De wordingsgeschiedenis van het ondertekeningsformulier. Daarbij hebben juist meerdere classes en provinciale synoden een rol gespeeld. En dat in een tijd waarin men aan de mogelijkheid van een generále synode eenvoudig wánhoopte, immers in de eerste twee decennia van de zeventiende eeuw. En

2° De hele context van het stuk, zoals het thans voor ons ligt en geldt. Hier moet wel bedoeld zijn de PARTICULIERE of PROVINCIALE synode. Immers de generale of nationale synode komt in dit stuk slechts in zicht als de laatste instantie van appèl voor de dienaar des Woords, indien deze zich verongelijkt acht door de uitspraak van de particuliere synode.

Het is dus zó: nadere rekenschap van gevoelen kan aan een dienaar des Woords gevraagd worden door de kerkeraad, de classis of de particuliere synode. Heeft de betrokkene bezwaar tegen de examinatie dan kan hij in appèl gaan. Uiteindelijk bij de generale synode. Doch gedurende de tijd, die verloopt tussen de particuliere synode en de nationale voegt hij zich naar de uitspraak van de eerste.

Geén initiatief van de generale synode.

Zij is slechts de laatste plaats voor appèl, de laatste toevlucht voor een dienaar des Woords, die zich door de uitspraak van de particuliere synode verongelijkt acht.

En tenslotte: men lette op het feit, dat in de slotzin van het formulier achter de particuliere synode een grendel geschoven wordt. Niet achter de kerkeraad, niet achter de classis, maar wel achter de particuliere synode. Dat betekent: indien de kerkeraad van een dienaar des Woords nadere verklaring van gevoelen eist en deze daarover bezwaard is, heeft hij als uitwijkhaven de eerstvolgende classis, waarop hij zich beroepen mag. Dan staat er NIET: „gedurende welke tijd van appèl wij ons naar de uitspraak van de kerkeraad zullen regelen.” Ook wanneer de zaak niet bij de kerkeraad, maar bij de classis begonnen is staat er voor het geval de dienaar des Woords over de uitspraak van de classis bezwaard is en in appèl gaat bij de particuliere synode NIET, dat hij, hangende dit appèl, zich houden zal aan de uitspraak der classis. Maar van dat „zich regelen naar de gevallen uitspraak” wordt wel gesproken als het een uitspraak van de particuliere synode is: DAN heeft de betrokkene totdat zijn appèl bij de generale synode is, zich aan de uitspraak der particuliere synode te houden.

Het is te begrijpen dat men achter deze particuliere synode een grendel schoof.

Immers in de tijd toen ons ondertekeningsformulier ontstond, kon na een kerkeraaduitspraak een classis spoedig samenkomen, na een uitspraak van een classis na verloop van betrekkelijk korte tijd een particuliere synode. Doch na een particuliere synode kon het op z'n minst een paar jaar duren eer er een generale synode daagde. Of zelfs... vele jaren. Men weet hoe de overheden het bijeenkomen van generale synoden hebben tegengestaan. Hoe de Dordtse synode eindelijk kon samenkomen op de autoriteit (!) van de Staten-Generaal en hoe ná Dordrecht nooit meer een nationale synode is gehouden.

Zou men nu een verdacht geoordeeld predikant van de particuliere synode tot de generale de kans geven de uitspraak der particuliere synode naast zich neer te leggen, omdat hij stelde: Ik ga in appèl bij de eerstvolgende nationale synode, dan zou dat betekenen, dat hij jarenlang de kans had zijn anticonfessionele of onschriftuurlijke gevoelens te verbreiden.

Die mogelijkheid heeft men afgegrendeld.

Na de particuliere synode bleef de deur op slot totdat de nationale synode samenkam. Dat kon betekenen: voorgoed.

Dit pleit er mede voor om bij de trits: „de kerkeraad, de classis of de synode” te denken niet aan de generale, maar aan de PARTICULIERE synode.

Men kan dat, nu de historische omstandigheden veranderd zijn, verouderd achten, zó staat het er, zó hebben wij dit formulier ondertekend, zó geldt het.

Zó is het pact.

En: pacta sun servanda.

Door dienaren des Woords, die het dwaás vinden dat een classis of particuliere synode buiten hun kerkeraad om een examinatie kunnen opzetten. Maar óók door generale synoden, die een bevoegdheid, die zij missen, zich niet mogen toe-eigenen.

G. Visee.

VERKLARING

naar aanleiding van het heenzenden van een der Noordhollandse afgevaardigden van de generale synode.

Hetgeen ter generale synode van de Gereformeerde kerken in Nederland is geschied heeft de leden van de redactie ontsteld: dat een dienaar des Woords, in het bezit van zijn volle ambtelijke rechten, wettig afgevaardigd door de particuliere synode van Noord-Holland en in het bezit, van een wettige geloofsbrief van zijn lastgeefster, door twee en dertig andere afgevaardigden werd heengezonden.

Dit eigenmachtig optreden van de broeders, die naar de generale synode werden afgevaardigd en van hen, die deze afgevaardigden adviseerden, heeft ons verbaasd en ontsteld, en meer dan we in woorden kunnen uitdrukken bedroefd; dat dit handelen in onze vrijgemaakte kerken mogelijk bleek.

Aan de vele aspecten van dit gebeuren zal in ons blad aandacht worden besteed. Voor het ogenblik volstaan wij met er op te wijzen dat door de synode allermint is bewezen dat er tegenstrijdigheid bestaat tussen de inhoud van de Open Brief en een volledige en hartelijke instemming met de belijdenis. En voorts dat het synodebesluit op zijn minst suggereert dat de kerkvergaderende activiteit van onze Heer Jezus Christus zich uitsluitend beweegt binnen het kader van de vrijgemaakte kerken, een opvatting waartegen we ernstig bezwaar hebben.

De Here onze God leidt onze kerken op moeilijke wegen. Hij kastijdt ze zwaar. En we zullen ons moeten afvragen of daarvan niet mee de oorzaak is ons roemen in de vrijmaking en onze trouw inplaats van in de Here. Laten we ons allen verootmoedigen onder zijn slaande hand.

We willen eindigen met onze over deze droevige gang van zaken bezwaarde en verontruste broeders en zusters, ook de ambtsdragers onder hen, hartelijk op te wekken met het gewone, door de Here ons opgedragen werk rustig voort te gaan, zich te wachten voor ondoordachte acties en in de kerkelijke weg te blijven.

Laat het bovenal niet ontbreken aan een hartelijk gebed en vurige smeking tot de Here dat Hij onze kerken leide en zich over haar erbarme.

De redactie.

VERKLARING

Nadat de Generale Synode van Amersfoort-West besloten had „uit kracht van de belijdenis der waarheid” Ds. B. J. F. Schoep weg te zenden, werd door mij ter Generale Synode het volgende verklaard.

Nu de Generale Synode besloten heeft de wettige afgevaardigde van het particulier ressort Noord-Holland Ds. B. J. F. Schoep van de Generale Synode weg te zenden, acht ik mij gedwongen de volgende verklaring af te leggen:

Door het genomen besluit, bovengenoemd, worden de Kerken in Noord-Holland, door het niet aanvaarden van de, door haar wettig gezonden vertegenwoordiger Ds. B. J. F. Schoep, door de Generale Synode gediskwalificeerd.

Een direct gevolg hiervan is, dat de afgevaardigden van Noord-Holland niet meer staan onder de bescherming van de vergadering, die hen zond, maar zijn overgeleverd aan de willekeur der afgevaardigden ter Generale Synode.

Nu ook mijn bescherming van de zendende vergadering, vastgelegd in de ingediende credentie-brief, is weggenomen, zal ik deze vergadering met mijn geachte mede-afgevaardigde Ds. B. J. F. Schoep verlaten en de zittingen van de Synode in de toekomst niet meer bijwonen en aangaande deze beslissing verantwoording afleggen aan de Kerken in Noord-Holland.

Ds. H. van Ommen.

Waar gaat het heen in Nederland?

(slot)

Staatsrechtelijke verbeteringen

Het komt mij voor, dat op staatsrechtelijk gebied in Nederland nog al wat te verbeteren valt.

Ons parlementaire stelsel heeft de ontwikkeling van deze tijd niet bijgehouden.

Zo kan de volksvertegenwoordiging haar taak niet meer op de juiste wijze vervullen.

Al jarenlang tracht men de begrotingsbehandeling op meer bevredigende wijze te doen plaats vinden. Tot nu toe echter met weinig resultaat.

De arbeid van de Tweede Kamer is voorts zo uitgebreid geworden, dat het vrijwel onmogelijk is zich buiten de Kamer nog met andere zaken te bemoeien. En toch is dat noodzakelijk, wil men als kamerlid niet in een isolement geraken.

De discussies in de Kamer zijn vaak langdradig en tijdrovend.

Behalve bespreking van het politieke beleid, worden ook allerlei beschouwingen van deskundigen en van vertegenwoordigers van maatschappelijke organisaties ten beste gegeven, die met het politieke beleid rechtstreeks weinig te maken hebben.

Ik dacht, dat de Tweede Kamer zich beter tot de politieke beleidslijnen zou kunnen bepalen. Daarnaast zou dan een ander orgaan, bv. de Eerste Kamer, zich kunnen verdiepen in die andere vraagstukken. Dat zou ook kunnen betekenen, dat personen met maatschappelijke bindingen niet in de Tweede Kamer kwamen. Een dergelijke scheiding zou de duidelijkheid en de eerlijkheid in de politiek ten goede komen.

Een andere verbetering zou zijn het herstel van het dualisme tussen kabinet en parlement.

De uitvoerige afspraken tussen kabinet en fracties, vaak nog gevolgd door latere vertrouwelijke besprekingen, zijn uit den boze.

Het maakt de politiek tot een onduidelijke zaak.

Het politieke beleid dient in volledige openbaarheid in het parlement besproken en beslist te worden.

De ministers lopen anders gevaar te veel verlengstukken van de fracties te worden.

Kabinet en parlement hebben hun eigen verantwoordelijkheid.

Onduidelijkheid in de politiek ontstaat ook door het feit, dat de kabinetten over het algemeen een te korte levensduur hebben. Zelfs vier jaar is eigenlijk te kort om tot een duidelijk eigen beleid te komen. Elk kabinet is aanvankelijk voor een groot deel gebonden aan het beleid van het vorige kabinet. Ook al zou men op zichzelf dat beleid niet gewenst achten. Een duur van 6 jaar zou de voorkeur verdienen. Om dit te bereiken zou ook de zittingsduur van de Tweede Kamer op 6 jaar gesteld moeten worden.

Ook een tweejarige in plaats van éénjarige begroting zou een verbetering betekenen.

Tenslotte, ook het streven naar zo groot mogelijke meerderheid in de Kamer is minder juist. Het zou beter zijn naar een smalere basis te streven.

Een kabinet, gesteund door 3 fracties geeft al heel wat spanningen. Dat geeft een driehoeksverhouding meestal.

Een krachtige oppositie is ook voor de duidelijkheid van het beleid van groot gewicht.

't Bovenstaande geeft maar enkele suggesties. Daar zijn echter nog heel wat meer staatsrechtelijke verbeteringen aan te brengen.

Christelijke partij gevaar voor democratie?

Voor na de jongste kabinetscrisis wordt met meer klem de beschuldiging gehoord,

dat de confessionele partijformatie een gevaar voor de democratie betekent.

Het is overigens een oude beschuldiging, die al bij de oprichting van de P.v.d.A. opgeld deed.

Vondeling verkondigde voor enkele jaren, dat christelijke partij-formatie funest is voor de democratie. Wanneer men stemt op een christelijke partij, dan kiest men niet. Immers een christelijke partij geeft geen eensluidend antwoord op de politieke vragen van deze tijd.

Deze beschuldiging heeft nu weer grote actualiteit gekregen.

Immers, eerst was er het kabinet-Marijnen, rechts met V.V.D. Toen het kabinet-Cals, rechts met P.v.d.A. Daarop laat de K.V.P. ook dat kabinet weer vallen.

En niemand kan voorspellen tot welke samenwerking het na een verkiezing zal komen.

Bij het congres, dat onlangs door de Volkskrant werd georganiseerd, gaven velen de confessionele partijen de schuld van de onduidelijkheid in de politiek.

Dr. Couwenberg noemde christelijke politiek ronduit farizeïsme.

Gesteld werd, dat er in Nederland hoogstens 2 of 3 partijen behoorden te zijn. Zo lang dat nog niet het geval was, zou men voor de verkiezingen een keus dienen te maken.

Nu is het onjuist om te stellen, dat door een 2 of 3 partijen-systeem de politieke situatie duidelijker wordt. Duitsland en de Ver. Staten bewijzen het tegendeel.

Er ontstaan logge, onduidelijke, weinig homogene partijen.

In Nederland zou dat nog in sterker mate het geval zijn, dan in Duitsland.

Het pleidooi voor het 2 partijen-systeem is dan ook niet anders dan een aanval op het bestaansrecht der confessionele partijen.

Een andere vraag is, of de christelijke partijen niet verstandig zouden handelen om tot nauwer samenwerking te komen.

Helaas zijn de vooruitzichten daartoe niet bemoedigend.

Een nauwe binding van een chr. partij met een linkse partij is echter doodsgevaarlijk.

Het is zaak om t.a.v. de linkse partijen afstand te bewaren. Dat geldt van alle linkse partijen.

Van Zijlstra en Roolvink is de uitdrukking, dat principieel gezien liberalen en socialisten lood om oud ijzer zijn.

Een rechtse partij, die deze stelling ontkent, ondermijnt het eigen bestaansrecht. Immers de partijen ter linkerzijde baseren zich op hetgeen de mens bedacht heeft, terwijl de rechtse partijen zich willen baseren op de openbaring van God.

Het is een trieste zaak, wanneer in het rechtse kamp gepleit wordt hetzij voor toenadering tot liberalen hetzij tot socialisten.

Principieel is er tussen deze partijen geen verschil, maar ook in de praktijk moet men de verschillen niet overschatten.

In "Socialisme en Democratie" werd onlangs gesteld, dat de P.v.d.A. op de keper beschouwd een liberale partij is, omdat ze de exponent is van het modern-liberalisme.

T.a.v. de conjunctuurpolitiek heeft de P.v.d.A. voortgebouwd op de liberale gedachten van Keynes. Wat de sociale zekerheid betreft is gebouwd op de ideeën van de liberaal Beveridge. Voor de gemeenschapsvoorzieningen nam men als voorbeeld de liberale economie Galbraight.

De opvattingen van de jong-liberalen benaderen die van de socialisten ook zeer dicht.

Al zet men zich scherp tegen elkaar af, dat betekent toch niet, dat er geen nauwe verwantschap is.

Beginselpartij

De beschuldigingen tegen de confessionele

partijen mogen deze partijen niet brengen tot een keus tussen liberalisme en socialisme.

Ze mogen die partijen ook niet verleiden het karakter van beginselpartij op te geven.

Daar is bij de christelijke partijen helaas ook een streven merkbaar om te komen tot deconfessionalisering.

Daar is ontevredenheid over de verscheidenheid en versplintering in christelijke kring. Vorming van één grote christelijke partij op grond van een samenbindend beginselprogramma acht men een hopeloze zaak.

Het blijkt vaak moeilijk op grond van een beginselprogramma te komen tot een door ieder aanvaarde praktische beleidslijn.

Daarom ijvert men voor een zogenaamde christelijke geïnspireerde programpartij. Een partij van christenen, die uitgaat van enkele centrale beginselen als gerechtigheid, naastenliefde en progressiviteit.

Het komt mij voor, dat men op deze wijze een knieval doet voor de doorbraak. Immers de politiek wordt dan een zakelijke bezigheid, waarop van buitenaf ingewerkt wordt door centrale beginselen als naastenliefde.

Op deze wijze kan echter geen sprake zijn van een krachtige doorwerking van het christelijk beginsel.

Vermeden wordt de klip van de kerkelijke partij, maar men strandt op die van een christendom boven geloofsverdeeldheid. Men zegt uit te gaan van christelijke beginselen als naastenliefde en gerechtigheid.

Men vergeet, dat deze zogenaamde beginselen geen enkele waarborg geven, wanneer ze niet in het Evangelie zijn gefundeerd.

Alle geestelijke waarden immers ontleen hun inhoud en betekenis aan hun binding aan de Christus der Schriften.

Een christelijke partij zal beginselpartij moeten zijn.

Maar dan een echte beginselpartij. Een partij gegrepen en beheerst door het ene echte **begin(sel)** Jezus Christus.

Dat betekent, dat wij ons niet mogen vastklampen aan **onze** beginseltjes. Immers dat betekent verstarring.

Wij formuleren slechts beginselen voor een bepaalde tijd en plaats.

Het gaat in de politiek alleen om Jezus Christus en om wat Hij voor het politieke leven betekent.

Daarom is christelijke politiek niet anders dan politiek met de Bijbel.

En die Bijbel dan niet gezien als een verzameling van teksten, maar als het boek, waarin God zich openbaart in Jezus Christus.

Die Bijbel doet ons Gods plan met de wereld zien.

Die Bijbel is er voor de gehele wereld.

Daarvan moeten we ook in de politiek getuigen.

Vanuit het éne begin, Jezus Christus, zullen we politiek moeten bedrijven. Van daar uit ook trachten we onze beginselen inhoud te geven.

Vanuit dat begin krijgen we oog voor ware gerechtigheid, echte vrijheid en christelijke naastenliefde.

Vanuit dat begin krijgen we zicht op de roeping van overheid en onderdaan.

Maar dan moeten we verder.

De volgende stap blijkt dan vaak moeilijk te zijn. We moeten de politieke eisen voor deze tijd formuleren.

Dan zullen er verschillen blijven.

Zoals bij elke partij.

Ook bij de niet-confessionele partijen zijn velerlei verschillen. Binnen elke partij moet daarom naar een zekere synthese gezocht worden.

Daar zijn nu eenmaal verschillen in opvatting, omdat wij als mensen verschillend zijn.

Ons inzicht zal altijd gebrekkig blijven.

We moeten dat ook in de politiek steeds blijven beseffen.

Dat bewaart ons voor te absoluut spreken.

We moeten het dragen van elkaar, dat er verschillende opvattingen, ook binnen een partij, zullen blijven.

Dat is blijkbaar in christelijke kring bijzonder moeilijk. We belijden met de mond de gebrokenheid van het leven, het gebrekkige van onze kennis. In de politiek plegen we dat echter steeds weer te vergeten.

Wanneer we maar geduldig naar elkaar willen luisteren, en ons tesamen als christenen aan deze taak zetten, dan zal het in de praktijk met die verschillen wel meevallen.

Helaas is onze communicatie onvoldoende. Met name ook in de A.R.P. zou meerdere democratisering gewenst zijn.

Een zekere regentenmentaliteit is ons ook daar niet vreemd. We hebben nog altijd de neiging om van de christelijke partijleden een soort paradesoldaten te maken.

Maar deze tijd ligt achter ons. Gelukkig wel.

Is God dood?

Kunnen wij de ontwikkeling van deze tijd wel aan?

God is dood, zo zegt men in vele kringen. Men bedoelt daarmee, dat God, die de aarde en hemel schiep, niet meer bestaat in de ervaring van de hedendaagse mensheid. Vroeger had godsdienst zin. Nu kunnen we onze problemen zelf wel oplossen.

De techniek staat immers voor niets. In Amsterdam was laatst een teach-in over het onderwerp: God is dood.

Harry Mulisch zei daarbij: De techniek is het cadaver van God. De techniek immers heeft het geloof in God verdrongen.

Een dwaze gedachte. Maar hebben wij ook niet moeite met het probleem: God en techniek?

In Elspeet hadden laatst vele christenen er moeite mee. Ze hadden bezwaar tegen polio-inenting. Ze wilden God niet dood verklaren, en verklaarden toen de techniek maar dood.

Nu zijn er altijd christenen geweest, die zo dachten.

We moeten er maar niet op schimpen. Kunnen wij nl. de technische ontwikkeling wel bijhouden?

Hebben wij nog wel plaats voor God? Hoe moeilijk hebben we het ook met onze welvaart.

Hebben niet vele christenen zich verslinderd aan het leven en de welvaart?

We weten vaak met onze godsdienst geen raad meer.

Ook niet in de politiek. Tegen deze geest, die zo grote invloed op ons heeft, moeten we ons ook, ja in het bijzonder in de politiek te weer stellen.

Natuurlijk mogen we streven naar aards geluk en welvaart. Maar Gods Woord leert ons, dat we eerst moeten zoeken het Koninkrijk van God en Zijn gerechtigheid. Wanneer wij dat najagen zullen we bovendien ontvangen wat wij nodig hebben voor ons stofelijk bestaan.

Wanneer wij vandaaruit politiek bedrijven, dan vallen de verschillen, die onder christenen ook in de politiek zijn, in het niet.

Dan kunnen we ondanks die verschillen, toch opkomen voor een duidelijk politiek beleid.

Dan hebben we geen moeite meer met techniek en welvaart. Dan kunnen we naar het woord van Talma laten zien, dat democratie alleen veilig is aan de voet van het Kruis.

Waar gaat het heen in Nederland?

Wij weten het niet.

Daar is verwarring overal.

Kerkelijk, politiek en maatschappelijk.

In allerlei kringen.

Niet het minst in eigen kring.

Maar: **God lééft.**

En wij?

Zijn wij leesbare brieven van Christus?

J. Meulink

HIC UIGER EST, HUNC TU, ROMANE, CAVETO

Het slechtste wezen, mij bekend,
dat is een kerk'lijk drijver:
dan wee u, als u zulk een vent
ten doel heeft met zijn ijver!

Dan wee u, als d' eezuchteling
u in zijn weg mocht vinden!
Pas op gij onderkent hem niet
van uwe tafelvrienden.

Hij dolkt u dood, indien hij kan,
met achterrugsche steken,
en staat zoetzalvig onderwijl
Godzaligheid te preken.

En als hij u er onder heeft,
trekt hij een effen wezen;
want zie, de heilige kerke deed
al wat geschiedd' in dezen.

Daarna gebaart de huichelaar
een innig medelijden:
verwacht, dat hij u op uw baar
een tranenvloed zal wijden!

Fi done!
Adr. Steketee

KERKNIEUWS

Beroepen te Alblasserdam en Nieuw Lekkerland: Ds. J. R. Wiskerke te Middelburg.

Aangenomen naar Assen (voor zendingsarbeid in Brazilië): Ds. S. Braaksma te Souburg-Vlissingen; naar Winschoten: Ds. J. J. Wildeboer te Driessum.

Bedankt voor Alkmaar en Broek op Langedijk, en voor London en Watford (Ont. Can.): Ds. J. J. Wildeboer te Driessum; voor Edmonton (Alta, Can.): Ds. P. Kingma te Smithers (B.C.); voor Doorn en voor Sliedrecht: Ds. W. Borgdorff te Baarn.

Peremtoir examen. Kand. J. C. Post te Leeuwarden, beroepen predikant van de Geref. kerk te Pieterburen, slaagde voor het peremtoir examen in de classis Warffum. De bevestiging en intrede zal D.V. plaatsvinden op zondag 30 april.

Classis 's-Gravenhage. Naar aanleiding van een bezwaarschrift van drie ambtsdragers van de kerk te 's-Gravenhage-Loosduinen, waarin zij zich beklagen over het feit, dat de kerkeraad van 's-Gr.-L. geen gevolg heeft gegeven aan een eerdere classis-uitspraak, dat de kerkeraad tot herstel van de vrede in de kerkeraad en gemeente zich heeft uit te spreken omtrent de bewaring van de eendracht der leer op het punt van antw. 57a van de Heid. Catech., aangezien ten aanzien daarvan terecht verontrusting was ontstaan, heeft de classis 's-Gravenhage nu uitgesproken, „dat de kerkeraad van 's-Gravenhage-Loosduinen tot herstel van de rechte oefening van het kerkverband in het classicaal ressort geroepen is zich zo spoedig mogelijk te zetten tot uitoefening van zijn verplichtingen naar art. 31 K.O.”.

De classis constateerde, dat de kerkeraad van 's-Gravenhage-Loosduinen na verwerping van een voorstel tot ratificatie van de eerste classis-uitspraak geen revisie van dat classisbesluit heeft verzocht, noch daartegen appél aangetekend. De zusterkerken ontvingen alleen een mededeling dat de kerkeraad aan de uitspraak geen gevolg kan geven, omdat het bewijs uit Gods Woord niet is geleverd, dat het bewust niet verkondigen van wat de Kerk belijdt in antwoord 57a, inhoudt een afdoen aan de beloften Gods.

De classis oordeelde, dat dit doen in strijd was met de gemeenschapsplicht, die de Geref. kerken jegens elkaar op zich genomen hebben, en die met name geldt wanneer in geding is de eendracht van de gemeenschappelijk aangenomen leer, waartoe de kerkeraad zich ook heeft verplicht in zijn credentiebrief.

Generale Synode Amersfoort. Dinsdagmorgen 4 april j.l. werd door Ds. J. J. Arnold van Amersfoort de Generale synode geopend. De verkiezing van het moderamen had tot resultaat, dat daarin zitting namen: Drs. D. Deddens van Leeuwarden, praeses, Ds. Joh. Francke van Hoogeveen, assessor, Ds. J. F. Hey van Amersfoort-West, 1e scriba, Ds. D. Vreugdenhil van Zwolle, 2e scriba.

In de middagvergadering werd de instemming

gevraagd met de belijdenis der kerk. Nadat de synode in comité had vergaderd, las Ds. Francke in openbare vergadering een prae-alabel voorstel van de P.S. van Drente voor, waarin o.m. het volgende:

A. Ondergetekenden zijn door de particuliere synode der geref. kerken in het ressort van Drenthe dd. 2/28 maart 1967 o.m. door de navolgende uitspraak der genoemde part. synode geïnstrueerd:

„dat de last en volmacht van haar afgevaardigden naar de generale synode, door de kerkeraad van de geref. kerk te Amersfoort-West tegen 4 april 1967 aldaar bijeengeroepen, impliceert dat deze afgevaardigden, wanneer de noodzaak zich daartoe voordoet, onmiddellijk na de betuiging van instemming met de inhoud der belijdenis door de afgevaardigden ter genoemde generale synode aan de orde zullen stellen, dat de generale synode betuiging van instemming met de inhoud der belijdenis niet zonder meer kan aanvaarden van die leden der voornoemde synode, die in publieken beschrifte het geheel van de belijdenis disputabel stellen en/of artikelen en stukken der leer weerspreken en loochenen. In dat geval zal dan, overeenkomstig het Ondertekeningsformulier voor Dienaren des Woords, door de daartoe bevoegde kerkelijke vergadering een nadere verklaring dienen geëist te worden tot behouding van de enigheid en zuiverheid der leer.”

B. Ondergetekenden zijn van oordeel dat de in gemelde uitspraak gestelde noodzaak zich voordoet met betrekking tot de mede-afgevaardigde ds. B. J. F. Schoep te Amstelveen.

Deze mede-afgevaardigde heeft een artikel gepubliceerd over „Oecumenische gezindheid” in „Woord en Wereld” van april 1966, pag. 100-106, en door zijn ondertekening de verantwoordelijkheid aanvaard voor de inhoud van de dusgeheten „Open brief aan de „Tehuis-Gemeente in Groningen”; bekend gemaakt door toezending aan particulieren in onze geref. kerken en door middel van verschillende persorganen omstreeks 3 november 1966.

Na brede besprekingen hierover, diende Ds. Heij mede namens Ds. Vreugdenhil, op woensdagavond het volgende voorstel in:

„De G.S. besluit, gehoord de klacht van vier leden der Synode, te weten de Drentse afgevaardigden, en gehoord de besprekingen van deze klacht, de volgende principe-uitspraak te doen:

De G.S. heeft geconstateerd, dat er tegenstrijdigheid bestaat, tussen enerzijds de instemming met de belijdenis der kerk, door ds. B. J. F. Schoep ter vergadering betuigd,

en anderzijds de inhoud van de Open Brief aan de z.g.n. Tehuisgemeente in Groningen, waarvoor ds. Schoep door zijn ondertekening de verantwoordelijkheid aanvaardde.

Zij draagt aan een commissie op, de in de bespreking naar voren gebrachte argumentatie nader te redigeren.”

Dit voorstel werd zonder discussie aangenomen met algemene stemmen en twee onthoudingen, n.l. van ds. Schoep en ds. Van Ommen.

In de commissie werden benoemd de brs. Ds. Francke, Ds. Van Houdt, Ds. Drost en Drs. Teunis.

Deze commissie las donderdagmorgen 6 april haar voorstel. Na een aantal wijzigingen, werd het in de volgende vorm door de synode aanvaard:

De Generale Synode, enz.

Kennis genomen hebbende van de klacht van 4 leden der synode, te weten de afgevaardigden van de particuliere synode in het ressort van Drente, dat een andere afgevaardigde Ds. B. J. F. Schoep, door zijn ondertekening de verantwoordelijkheid heeft aanvaard voor de inhoud van de Open Brief aan de z.g. Tehuis-Gemeente te Groningen, in welke brief naar hun oordeel onder meer en inzonderheid een „generale problematisering van de belijdenis onzer gereformeerde kerken” wordt voorgedragen, die onverenigbaar wordt geacht met zijn betuiging van instemming met de drie formulieren van enigheid, aan het begin van de vergadering.

Constaterende:

dat in genoemde Open Brief aan het einde de volgende samenvatting en toespitsing van de inhoud gegeven wordt:

„Uw schrijven nu vanuit de kerkelijke situatie in het jaar 1966. De situatie van gescheurdheid van het reformatorisch volksdeel in Nederland, dat zich hier eens liet vergaderen op het fundament van Gods Woord en de drie formulieren van enigheid, samenlevend naar de regels van de Dordtse Kerkenordening; de situatie tevens,

waarin dat volk in velerlei stijl bouwend op dit fundament zoekt naar de grenzen van zijn kerkelijke gemeenschap; waarin, gestuwd naar het niveau van denken in wereldproporties, ieder zich opnieuw afvraagt, of het historisch fundament van de Nederlandse Gereformeerde Kerken ook samenvalt met het fundament van de heilige, algemene, Christelijke Kerk.

Zo ja, hoe is dan de verhouding tot andere kerken in binnen- en buitenland, die kennelijk Gods kinderen vergaderen, maar die niet onze belijdenisgeschriften hebben, noch onze samenlevingsregels kennen?

Zo neen, hoe heeft dan dit historisch fundament in eigen gemeenschap en naar buiten te functioneren? Wij zijn van oordeel, dat de kerkelijke werkelijkheid door deze probleemstellingen in de toekomst zal worden bepaald. We worden met ons vaak klein vaderlands gedoe als Gereformeerde Kerken in Nederland weggeroepen naar het niveau van de wereldkerk. En dat zal steeds meer gebeuren, of we dat wensen of niet. Daarheen dringt ons Christus' leiding van de wereldgeschiedenis".

Ook constaterende:

dat in dezelfde Open Brief tevoren reeds als een „religieus zeer gevaarlijk” „vrijmakingsgeleef” de volgende overtuiging verworpen wordt:

„De vrijmaking vond plaats overeenkomstig art. 28 N.G.B. Het zou geweest zijn een zich voegen bij de ene ware kerk, die onze geloofsbelijdenis conform de Schriften kent. Deze ware kerk wordt in deze landen vergaderd op de aloude grondslag van de Gereformeerde Kerken, nl. Gods Woord en de drie formulieren van enigheid, terwijl haar kerkelijk samenleven alhier wordt geregeld door de Dordtse Kerkenordering. De vrijmaking, die tegen confessionele insluipsels en kerkrechtelijke misgrepen en verschuivingen het historisch Gereformeerd karakter van de kerk alhier handhaafde, bewaarde ons zo bij Gods ene kerk op aarde.”

Overwegende:

A. dat de ware kerk volgens de Schriften pijler en fundament der waarheid is, 1 Tim. 3 : 15 slot; in welke waarheid naar het gebed van de Here Christus de eenheid van de heilige algemene christelijke kerk gelegen is. Joh. 17 : 17-22, vergelijk ook Matth. 28 : 19, Mark. 16 : 15, Openb. 22 : 18; waarom de gemeente vermaand wordt in het spoor der waarheid te blijven, vergelijk 1 Tim. 6 : 5, 1 Tim. 1 : 18, en opgeroepen tot het uiterste te strijden voor het geloof, dat eenmaal aan de heiligen overgeleverd is, Judas : 3, en van de Opziensers geëist wordt, dat zij zich houden aan het betrouwbare woord naar de leer, Titus 1 : 9, vergelijk 1 Tim. 6 : 20;

B. dat de Gereformeerde Kerken in Nederland de waarachtige en volkomen leer der zaligheid, die het fundament is van de heilige algemene christelijke kerk, in haar rief Formulieren van Enigheid belijden (vergelijk o.m. Zondag 7 H.C.);

C. dat de instemming met de belijdenis ter generale synode inhoudt, zowel dat de afgevaardigden van harte gevoelen en geloven dat alle artikelen en stukken der leer in de formulieren van enigheid in alles met Gods Woord overeenkomen (vergelijk het ondertekeningsformulier voor de dienaren des Woords), alsook dat de afgevaardigden beloven al hun arbeid als lid van deze vergadering te zullen verrichten in onderworpenheid aan de Heilige Schrift en in gebondenheid aan de aangenomen belijdenis, met welke bewoordingen in de eerste zitting dezer generale synode de voornoemde instemming is gevraagd (vergelijk reeds de Openlijke verklaring van de generale synode van Zwolle 1854);

Van oordeel:

A. dat hetgeen boven onder „constaterende” uit de Open Brief is geciteerd niet anders is dan het disputabel stellen van de inhoud en het katholiek of algemeen karakter der gereformeerde belijdenis, waardoor zij als hoofdsom van de waarachtige en volkomen leer der zaligheid in twijfel wordt getrokken, hetgeen wel past in het kader van de huidige z.g. oecumenische beweging, maar door de gereformeerde kerken altijd is verworpen, omdat zij haar belijdenis als hoofdsom der christelijke leer hebben aanvaard en als zodanig mochten handhaven;

B. dat hetgeen boven onder „ook constate-rende” uit de Open Brief is geciteerd bewijst, dat inzake het schriftuurlijk-confessioneel fundament van de kerken der vrijmaking de artikelen 27-29 der N.G.B. niet worden nagesproken;

Spreekt uit:

dat er een onaanvaardbare tegenstrijdigheid

bestaat tussen enerzijds de instemming met de belijdenis der kerk, door ds. B. J. F. Schoep ter vergadering betuigd, en anderzijds de inhoud van de Open Brief aan de z.g. Tehuis-Gemeente in Groningen, waarvoor ds. Schoep door zijn ondertekening de verantwoordelijkheid aanvaardde.

In de avondvergadering werd door de predikanten Heij, Cnossen en D. Vreugdenhil het volgende voorstel ingediend:

„De G.S. besluit ds. Schoep de vraag voor te leggen of hij zich door het besluit der synode heeft laten overtuigen en bereid is de geconstateerde tegenstrijdigheid weg te nemen door op de ondertekening van de „Open Brief” terug te komen.”

Na bespreking werd dit voorstel verworpen met 19 stemmen tegen 15 en twee onthoudingen (ds. Schoep en ds. v. Ommen).

Vervolgens kwam aan de orde het voorstel van de Drentse afgevaardigden waarvan het besluit luidde:

„besluit derhalve uit kracht van de belijdenis der waarheid ds. B. J. F. Schoep niet te ontvangen als lid van deze gereformeerde generale synode en hiervan bericht te doen aan de kerk van Amstelveen, de e.k. classi van Amsterdam en de e.k. P.S. van Nd.-Holland”.

Het voorstel werd aanvaard met de stemmen van de brs. Vos en Oggel tegen en 32 stemmen vóór. Ds. Van Ommen stemde blanco en Ds. Schoep onthield zich van stemming.

Nadat Ds. Van Ommen en Ds. Schoep beide een verklaring hadden afgelegd, verlieten zij de vergadering.

Vrijdagmorgen 7 april kwam de Generale synode opnieuw bijeen. In deze vergadering werden een aantal commissies ingesteld.

In commissie I werden benoemd: ds. W. Vreugdenhil, voorzitter, ds. J. H. v. d. Hoeven, oud. E. C. Rots, oud. D. Stevens, oud. A. J. de Visser en oud. P. J. Wassenaar.

Deze commissie krijgt o.m. zaken betreffende de Theol. Hogeschool, de Radio en T.V. zaken, preekconsent en enkele bezwaarschriften.

Commissie II zal bestaan uit: drs. E. Teunis, voorzitter, ds. H. D. van Herksen, ds. D. van Houdt, oud. W. Buist, oud. T. Kooij en oud. K. Mulder.

Toegewezen werd aan deze commissie o.m. de zaken van het Zuiden (Breda) en doop geadopteerde kinderen.

Commissie III wordt gevormd door ds. K. Drost, voorzitter, ds. O. J. Douma, oud. ds. J. v. Raalte, oud. W. Berenst, oud. C. D. Goudappel en oud. W. Vos.

Deze commissie krijgt de zaken betreffende Groningen-Zuid (ds. v. d. Ziel) en Buitenlandse kerken te behandelen.

Commissie IV bestaat uit ds. A. Kuiper, voorzitter, ds. R. Houwen, ds. C. v. d. Jagt, oud. R. J. Groenveld, oud. H. de Jong en oud. A. Klapwijk.

Deze commissie zal rapporteren over o.m. de zaken betreffende positie hoogleraren, zaak-ds. Oosterhoff (Beverwijk), zaak-ds. v. d. Schaft, Psalmbelijming en Liturgische formulieren.

Commissie V is als volgt samengesteld: Ds. S. S. Cnossen, voorzitter, ds. J. v. d. Wielen, oud. D. J. Oggel, oud. J. D. Vellema, oud. J. Versloot en oud. G. Zomer.

Voor deze commissie liggen o.m. de zaken betr. geestelijke verzorging militairen, formulier huwelijksbevestiging, Zwolle-Sumba en Soembanese kerken.

Enkele voorrangzaken zullen door het moderamen worden gezien.

In de middagzitting werden, op voorstel van het moderamen, nog een aantal voorstellen aangenomen, alle met algemene stemmen. Zo werd o.a. een verzoek van de kerkeraad van Enschede-Oost inzake het uitschrijven van een bededag en de synodale behandeling van appels beantwoord, en besloten de Acta van de Buitengewone Generale synode van Amersfoort-West (okt. 1966) samen uit te geven met die van de zittende synode.

Postadres Generale Synode. Het adres van de in Amersfoort samengekomen Generale Synode luidt: Postbus 129, Amersfoort. De synode is telefonisch bereikbaar onder nr. (03490) 15411.

Ds. J. Poutsma. Op zondag 2 april j.l. nam Ds. Poutsma met een predikatie over Hebr. 13 : 20-21 afscheid van de gemeenten te Kornhorn en Marum, wegens vertrek naar de gemeente te Nijega-Opeinde. Na de dienst werd hij door enkele afgevaardigden toegesproken. In een samenkomst op woensdag 5 april nam de gemeente afscheid van haar predikant.

Ds. M. Brandes. Zondag 2 april nam Ds. M. Brandes afscheid van de kerk te Meppel. In deze

Redactieleden:

Ds. H. AMELINK, Dr. J. BOSCH,
P. GROEN, Prof. Dr. H. J. JAGER, Drs.
J. G. VAN OORD, Dr. P. G. SMELIK,
Prof. C. VEENHOF, Ds. G. VISEE

Adres van de Redactie:

Ds. H. Amelink, Waal 5, Langerak (Z.-H.)

Geref. Persvereniging „Opbouw”:

adres secretaris en penningmeester:
Van Lynden van Sandenburglaan 16,
Utrecht. Telef. 030-711450. Giro 448367.

Administratie abonnementen:

Drukkerij Steenberg,
Slotlaan 220, Zeist. Telef. 03404-12452

Abonnementprijs

f 12.— per jaar (bij vooruitbetaling)
Zeist. Giro 233117.
Advertentieprijs 20 ct. per mm
Familieberichten 15 ct. per mm

dienst bediende hij het Woord uit 1 Kor. 15 : 58. Vervolgens werden enkele toespraken tot de scheidende predikant gericht, welke door hem werden beantwoord.

Ds. J. M. Smelik. Met een predikatie over Hand. 20 : 32 nam Ds. J. M. Smelik op zondag 2 april j.l. afscheid van zijn gemeente te Almerkerk-Werkendam. Na het uitspreken van de zegen maakten een aantal afgevaardigden van de gelegenheid gebruik om Ds. Smelik toe te spreken. De volgende dag nam de gemeente in een gezellige samenkomst afscheid.

75e Centrale Diaconale Conferentie. De 75e Centrale diaconale conferentie zal D.V. dit jaar gehouden worden op woensdag 28 juni 1967 te Bunschoten-Spakenburg.

De brs. diakenen (en andere belangstellenden) wordt verzocht deze datum voor bezoek aan de Conferentie te willen vrij houden.

ADRESSEN

Amsterdam-Centrum. Het adres van de scriba van deze kerk luidt voortaan als volgt: J. Groen, Helmholtzstr. 40-I, Amsterdam-6 (Watergraafsmeer). Telef. (020) 94.58.09.

Binnenkort verschijnt:

DR. J. VAN WERINGH:

Het maatschappijbeeld van Abraham Kuyper (Dissertatie)

Gebonden ca. f 20,—

(De auteur - ex-medewerker van "Opbouw" - is werkzaam bij het Criminologisch Instituut te Groningen en lid van de gemeenteraad als P.v.d.A.-man.)

BOEKHANDEL BEN DOORNBOS

Oude Kijk in 't Jatstraat 59, Groningen.

DE TOESTAND DER DODEN

door H. W. den Haring
Tweede druk.

Gedenk dat Jezus Christus uit de doden is opgewekt.
2 Tim. 2 : 8

Toezending na ontvangst van f 1,25 op Giro 34 69 74 van Comité tot verbreiding van de Waarheid der Schriften, Rotterdam, Raephorststraat 20 b.

BETALING ABONNEMENTSGELDEN "OPBOUW"

Met 1 april begon de 11e jaargang van "Opbouw".

Mogen we de lezers verzoeken hun abonnementsgelden te gireren op postrek. 233117 t.n.v. Drukkerij Steenberg, Zeist, met vermelding voor "Opbouw".

Ten overvloede vermelden we nog even de prijs.

Voor een geheel jaar f 12,—
Voor een half jaar f 6,—
Studenten betalen f 8,—
voor een geheel jaar

Buitenland f 15,—
Australië per luchtpost f 40,—
Andere landen per luchtpost f 25,—

Mogen we op uw medewerking rekenen?

Hartelijk dank!

De administratie